

Preek 24 maart 2024
HWS Ontmoetingskerk
Matteüs 26:57-58; 69-75
Belijdenisdienst

Gemeente van Jezus Christus,
Wij leven in de tijd van de opkomst van kunstmatige intelligentie, AI. De afgelopen jaren zijn er enorme ontwikkelingen geweest op dit gebied. En de verwachting is dat de komende tijd er nog veel meer gaat gebeuren. Sommige mensen kunnen niet wachten, anderen zijn vooral bezorgd. En ongeacht hoe u daar in staat, het lijkt zeker dat AI al onze levens flink gaat veranderen.

Zo is bijvoorbeeld de verwachting dat meer en meer banen overbodig gaan worden. Kunstmatige intelligentie gaat het overnemen, en dat op een goedkopere, snellere en vaak ook op een betere manier. Misschien maak je je daar ook weleens zorgen over, of misschien denk je: dat gaat mij in ieder geval niet overkomen: mijn baan is 'veilig'. Toch is de verwachting bij een aantal experts dat in de komende 50 tot 150 jaar meer dan 99% van de banen, of zelfs 100% van de banen, die nu nog door mensen worden uitgevoerd overgenomen worden door kunstmatige intelligentie. Je stapt in je auto en zegt waar je heen moet en je komt er. Je huis merkt dat er een lekkage is en even later komt er een robot binnen, vanzelf binnengelaten door je huis zelf, die de boel repareert. En wat doe jij zelf de hele dag? Je leest bijvoorbeeld een boek dat specifiek voor jou geschreven is door AI, of je kijkt naar een kerkdienst die door AI is gefabriceerd specifiek naar jouw wensen. Toekomstig Utopia of ellendig wereldeinde?

Hoe dan ook. De ethische en ook theologische vragen die bij de ontwikkeling van kunstmatige intelligentie komen kijken zijn interessant en ook zeer relevant. Afgelopen week kwam ik ergens de vraag tegen die mij raakte en ook uitstekend aansluit bij onze Bijbeltekst: 'Is er iets wat AI niet zal kunnen, maar de mens wel kan?' Over honderd of over tweehonderd jaar, of misschien wel veel eerder, wanneer AI op alle vlakken intelligenter is dan de mens, alles beter kan, is er dan nog iets wat de mens wel kan en wat AI niet kan? Denk daar eens over na.... Alles wat de mens kan, kan AI maar dan beter... Wat kan de mens dan nog wel wat AI nooit zal kunnen? Is er wel iets? Of worden wij volledig ingehaald door AI? Niet langer de mens als kroon op de schepping, maar de schepping van de mens die ons heeft ingehaald... Wat is dan nog de waarde van de mens? Wat maakt de mens dan nog menselijk? Of heel persoonlijk, nu al: Wie ben jij? Waar haal jij je identiteit uit?

Voor Simon Petrus was dat duidelijk. Een aantal weken geleden, op de eerste zondag van de veertigdagentijd, dachten we na over de belijdenis van Petrus: 'U bent de messias, de Zoon van de levende God,' En een paar weken geleden hoorden we bij de Kerkproeverij Petrus zeggen: 'Al zou ik met U moeten sterven, verloochenen zal ik U nooit.' In de ogen van Petrus was Jezus de langverwachte Messias. De Koning die komen zal en Israël zal bevrijden. En Petrus was één van Zijn leerlingen. Ergens toch ook wel de leider. Jezus zelf zei tegen hem: 'jij bent Petrus, en op die rots zal Ik mijn kerk

bouwen; de poorten van het dodenrijk zullen haar niet overweldigen. Ik zal je de sleutels van het koninkrijk van de hemel geven; alles wat je op aarde bindend verklaart zal ook in de hemel bindend zijn, en alles wat je op aarde ontbindt zal ook in de hemel ontbonden zijn.' Dit is Simon Petrus, dit is Zijn identiteit, dit is wie hij is. Leerling van Jezus, toekomstig leider van de kerk...

En Petrus is trouw aan die identiteit. Ook in de spannende dagen voor Pesach... Jezus heeft Zijn intocht gehad in Jeruzalem: 'Hosanna voor de Zoon van David! Gezegend Hij die komt in de naam van de Heer. Hosanna in de hoogste hemel!' Het Messiaanse koningschap lijkt aan te breken, maar tegelijkertijd zijn er ook de spanningen met de religieuze elite. Wat zal de komende dagen gaan brengen? Zal nu het koningschap van Jezus Messias aanbreken?

Jezus zelf lijkt duidelijk te zijn: 'Jullie zullen Mij deze nacht allemaal afvallen, want er staat geschreven: "Ik zal de herder doden, en de schapen van zijn kudde zullen uiteengedreven worden." Dood van Jezus, en Zijn leerlingen die Hem in de steek laten.

Dat zijn heel confronterende woorden. Petrus bouwt zijn hele identiteit op Jezus, op de Messias. Zelfs zijn naam is Petrus geworden, niet langer Simon de naam die zijn ouders hem gaven. Maar Petrus de naam die hij van Jezus heeft gekregen. Petrus koppelt zijn hele leven, zijn bestaansrecht, zijn identiteit aan Jezus.

En dus zegt Petrus heel stellig, en ik denk ook heel oprecht: 'Al zou ik met U moeten sterven, verloochenen zal ik U nooit.' Nooit... Luttele uren later: 'Jij hoorde ook bij die Jezus uit Galilea!', Petrus ontkent met klem: 'Ik weet niet waar je het over hebt.' Verloochening... En opnieuw: 'Die man hoorde bij Jezus van Nazaret!' Petrus zweert: 'Echt, ik ken de man niet!' Verloochening... En opnieuw: 'Jij bent wel degelijk een van hen, trouwens, je accent verraadt je.' Daarop begon hij te vloeken en te zweren: 'Ik ken die man niet!' En meteen kraaide er een haan.

Er zit een opbouw in... Eerst met klem de verloochening, daarna zwerend, tot slot vloekend en zwerend... Dit is Petrus, leider van de twaalf, vriend van Jezus... Dan klinkt de haan... Jezus had het al voorzegt: 'deze nacht, nog voor de haan gekraaid heeft, zul jij Mij driemaal verloochenen.'

Dit gaat dieper dan alleen een leugentje om eigen bestwil. Dit is Petrus die zijn hele identiteit, zijn hele bestaan vergooit... Het is bijzonder wat er op hetzelfde moment gebeurt, zeer vlakbij. Jezus staat terecht voor het sanhedrin. Zijn leven staat op het spel, maar het lukt de rechters nog niet om een goede reden te vinden om Jezus te veroordelen. En Jezus houdt Zijn mond bij alle valse aanklachten. De rechtszaak lijkt op een fiasco uit te lopen voor het sanhedrin... Maar dan spreekt Jezus wel. Hij belijdt wie Hijzelf is. Met Zijn woorden zegt Hij dat Hij de langverwachte Messias is, en nog zoveel meer... God zelf...

Wij lezen dat er niet direct in, sommige mensen claimen zelfs dat Jezus nooit gezegd zou hebben dat Hij God zelf is. Maar voor hen die wat meer weten van de Joodse theologie is het duidelijk. Jezus belijdt dat Hij God is. En

de hogepriester hoort dat ook en scheurt zijn kleren vanwege de godslastering en het doodsvonnissen klinkt.

Jezus blijft trouw aan Zijn eigen identiteit. Petrus verloochent Jezus, verloochent daarmee ook zichzelf... En wij? Wie zijn wij? Wie ben jij? En ben je trouw aan je identiteit? Er wordt weleens gezegd dat onze identiteit gevormd wordt door onze diepste verlangens. Daar waar je hart het meeste naar uitgaat dat is je identiteit. Daar ben ik het niet mee eens. Want onze hartsverlangens zijn wispelturig en kunnen zomaar veranderen. En wat als je honger lijdt, echte honger, dan gaat al snel je verlangen alleen over voldoende voedsel vinden. Is dat dan wie je bent, is dat dan je identiteit? Je bent eerder diegene wie je volgens jezelf bent... Of misschien beter gezegd: je bent wie je zegt dat je bent. Wie je belijdt te zijn. Wij zullen straks vijfmaal een 'ja' horen, vijf keer het antwoord op de vraag of je gelooft, of je Jezus wilt belijden. Dat zegt heel wat over je. Jij bent een gelovige, een christen, een geliefd kind van God...

Misschien ben je daarnaast ook student, echtgenoot, vader, heb je een baan... Maar je bent ook wie je zegt te zijn: gelovig... Wezenlijk onderdeel van wie je bent. Ik ben een kind van God... Het probleem met je identiteit te baseren op je belijdenis is dat wij mensen vaak onbetrouwbaar zijn. In de voorbereiding op deze preek kwam ik het verhaal tegen van twee broers. Ze woonden in een dorp op het Amerikaanse platteland. Een dorp waarin iedereen elkaar kent, en een groot deel van de dorpsgenoten was ook nog eens familie van hen. Toch hadden ze beiden met niemand echt contact meer. Waardoor kwam dat? Omdat ze door en door onbetrouwbaar waren. Wanneer ze zelf om hulp vroegen was er hulp, maar wanneer anderen hulp nodig hadden waren ze er alleen met valse beloftes... Hun identiteit werd bepaald door de combinatie van wat ze zeiden, en wat ze vervolgens niet deden. Onbetrouwbaar, je kon niet op hen aan, ze waren alleen. Alleen... Dat is denk ik een kenmerk van leugens, van verloochening, van onbetrouwbaar zijn. Want als je a zegt te zijn, maar b doet. Wie ben je dan? Wat is dan je identiteit? Dan ben je onbetrouwbaar. Dan ben je niet wie je zegt dat je bent... Zo ook Petrus. Hij zei te geloven, maar hij zweerde en vloekte dat Hij Jezus niet kende. En dus, heel beeldend: Petrus gaat weg, is alleen... Wie is hij nu nog? Niemand meer. Hij heeft zijn hele identiteit te grabbel gegooid...

Wie ben jij? Vandaag zal vijf keer klinken: 'ja'... Ik geloof, ik ben een kind van God... Maar wat als je Hem zal verloochenen? Voorafgaande aan deze belijdenisdienst heb ik met ieder van jullie nog een persoonlijk gesprek gevoerd, buiten de groepsbijeenkomsten om. Het ging toen over de vraag of je er klaar voor was om belijdenis te doen. Sommigen van jullie gaven aan dat je daar eerst nog best wel twijfels over gehad hebt. Ben ik al echt zo ver? Ben ik al echt zo ver in mijn geloof? We hebben het erover gehad dat belijdenis doen niet het eindstation is, maar het tussenstation. Je bent verder gekomen op je levensweg met Jezus samen, je bent gegroeid in je identiteit in Hem, maar je bent nog niet volmaakt. Zullen we ook wel nooit worden in dit leven.

Toch mag ons ja klinken. Misschien zo meteen luid en duidelijk, vol overtuiging. Maar wie weet wat de toekomst op ons afbrengt? Moeite, geloofsvragen, strijd... Misschien komen we wel net als Petrus eens tot de ontdekking wanneer de haan kraait: 'ik heb Hem verloochend...' Ik heb mijn identiteit als kind van de Vader te grabbel gegooid... En terwijl ik dit zo zeg beseft ik dat dit voor mij vrijwel dagelijks het geval is... Natuurlijk jij zult mij niet snel horen vloeken en zweren dat ik Jezus niet ken... Maar als ik zeg: 'ik geloof', en ik vergeet of negeer God omdat het mij beter uitkomt... Wie ben ik dan? Als ik zeg: 'ik ben een geliefd kind van God', maar ik ben jaloers op een ander, of ik heb blijvende ruzie, of ik roddel... Wie ben ik dan? Als ik zeg: 'ik ben een erfgenaam van het Koninkrijk van God', maar ik werk actief mee met de vernietiging van deze schepping door bijvoorbeeld milieuvervuiling... Wie ben ik dan? Dan ben ik onbetrouwbaar, dan ben ik Gods liefde niet waarde... Dan verdien ik het om alleen te zijn... Door God verlaten...

Zie daar dan het kruis. Hij die tot in de dood trouw bleef aan Zijn identiteit, als enige... Hij nam ons lot op zich. Hij werd verlaten door de mens, maar erger nog door God. Op een kruishout tussen hemel en aarde, niemand wilde Hem hebben, vervloekt... Hij... In plaats van mij... Dat is genade... Heeft u het al bedacht? Wat is het dat kunstmatige intelligentie nooit zal kunnen, maar de mens wel kan? Petrus laat het ons zien, direct nadat de haan kraait: 'Hij ging naar buiten en huilde bitter.' Bitter huilen... Al zal ongetwijfeld ook veel fouten maken, misschien zal het zelfs wel zeggen dat het spijt heeft... Maar bitter huilen... Dat kan alleen de mens. En bitter huilen in geloof... Dat is de weg terugvinden naar de Vader toe.

Wij allen worden ertoe opgeroepen om gehoor te geven aan de roeping van het geloof. Christus te belijden, kind van onze Hemelse Vader te zijn... En dus ook zo te leven... Maar wij zijn mensen van vlees en bloed, wij... jullie zullen vaak falen. Dat ga ik niet goed praten, dat is verschrikkelijk. Dat is net als Petrus Christus verloochenen... Maar in dat falen zien we vandaag ons voorbeeld... Huil bitter, vind de weg terug. Terug naar Hem bij wie er keer op keer vergeving te vinden is... Hier zien we het verschil tussen Judas en Petrus. Beiden begingen een verschrikkelijke fout, beiden hadden spijt, maar Petrus gaat met lege handen, met tranen in zijn ogen naar de Vader, terwijl Judas het alleen maar erger maakt...

Als je over jaren nog terugdenkt aan deze belijdenisdienst, en jezelf misschien afvraagt waar de preek over ging. Onthoud dan in ieder geval dit: Je bent net als Petrus... Belijd Jezus, vind je identiteit in Hem... En wanneer je Hem verloochent, ga dan terug naar Hem. Daar waar altijd vergeving is, want Jezus heeft jouw straf al gedragen. Hij blijft trouw, altijd... Jij bent, altijd, welkom bij Hem, precies zoals je bent... Maar tegelijkertijd: Hij houdt teveel van je om je ook zo te laten als je bent. Belijden is Jezus volgen, je identiteit vinden in Hem. Halleluja, amen.

Met eventuele reacties op deze preek kunt u terecht bij ds. Stefan Honing. stefanhoning@gmail.com of 06-48883410